

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ**

В И П У С К 4/2020

м. Київ

У 2019 році діяльність Міністерства оборони України, як центрального органу виконавчої влади і військового управління, у сфері охорони праці була спрямована на організацію в Міноборони та Збройних Силах України заходів щодо реалізації державної політики у сфері безпеки праці, забезпечення функціонування системи управління охороною праці, підвищення рівня кваліфікації та професійних навичок з питань охорони праці та дієвого відомчого контролю за дотриманням вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Довідково: В Міноборони та Збройних Силах України виконують трудові обов'язки близько 45 тисяч працівників.

З метою реалізації державної політики у сфері охорони праці та забезпечення дотримання прав працівників у процесі трудової діяльності в Міністерстві оборони України вживаються системні заходи щодо створення безпечних і здорових умов праці.

До цих заходів відносяться:

вдосконалення нормативних актів Міністерства оборони України та нижчого рівня, приведення їх у відповідність до законодавства України з питань безпеки та гігієни праці, яке зазнає змін в процесі наближення до міжнародних стандартів;

вдосконалення роботи служб охорони праці органів військового управління, військових частин, закладів, установ та підприємств, які належать до сфери управління Міністерства оборони України;

фахове навчання за напрямком охорони праці керівного складу військових частин та органів військового управління, інших посадових осіб, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного виконання робіт;

проведення, за участю представників профспілок, атестацій робочих місць за умовами праці та надання відповідних пільг та компенсацій працівникам, які залучаються до виконання робіт із важкими та шкідливими умовами;

навчання працівників, які залучаються до робіт з підвищеною небезпекою або до експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, в спеціалізованих навчальних закладах за кошти Міністерства оборони України;

проведення медичних оглядів працівників відповідно до вимог законодавства за рахунок кошторису Міністерства оборони України;

покращення безпечного та санітарно-гігієнічного стану робочих місць, будівель та виробничого обладнання шляхом вчасного проведення ремонтних робіт, заміни застарілого обладнання на сучасне, встановлення систем кондиціонування повітря робочих зон тощо;

виконання інших заходів, що сприяють покращенню умов праці.

1. АНАЛІЗ ТРАВМАТИЗМУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБІТ ЗА 2019 РІК

Порівняльний аналіз виробничого травматизму в Міністерстві оборони України та в державі в цілому свідчить про те, що в Міністерстві оборони України рівень травмування працівників під час виконання робіт нижчий, ніж в інших галузях по Україні.

Основними причинами високого рівня виробничого травматизму в Україні є:

незадовільна підготовка/навчання працівників і роботодавців з питань охорони праці;

відсутність контролю на робочих місцях за виконанням робіт – і державою, і роботодавцями, і профспілками. Держава не здійснює належного контролю і не має механізмів впливу на роботодавців з питань дотримання ними законодавства з охорони праці;

зневажливе ставлення до забезпечення працівників засобами індивідуального захисту та колективної безпеки;

низька культура безпеки і здоров'я на роботі, відсутність колективної відповідальності до профілактики запобігання нещасним випадкам і професійним захворюванням та неналежне фінансування охорони праці (економія на витратах).

У 2019 році під час виконання робіт в Міноборони та Збройних Силах України травмовано **72** особи.

Аналіз інформації щодо виробничого травматизму свідчить про те, що кількість випадків травмування військовослужбовців під час виконання робіт повільно знижується. У 2019 році зафіксовано 63 випадки травмування військовослужбовців, що на 17 випадків менше, ніж у 2018 році.

Кількість нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, серед працівників ЗСУ порівняно з аналогічним періодом 2018 року нажаль збільшилась на 1 (**9** проти **8**). З них **2** нещасних випадки призвели до смерті потерпілих.

Випадки травмування під час виконання робіт мали місце у військових частинах, підпорядкованих:

Командуванню Сухопутних військ ЗСУ – 23 випадки із військовослужбовцями (32 % від загальної кількості);

Командуванню Військово-Морських Сил ЗСУ – 1 випадок з військовослужбовцем;

Озброєнню ЗСУ – 19 випадків: 18 військовослужбовців та 1 працівник (26 %);

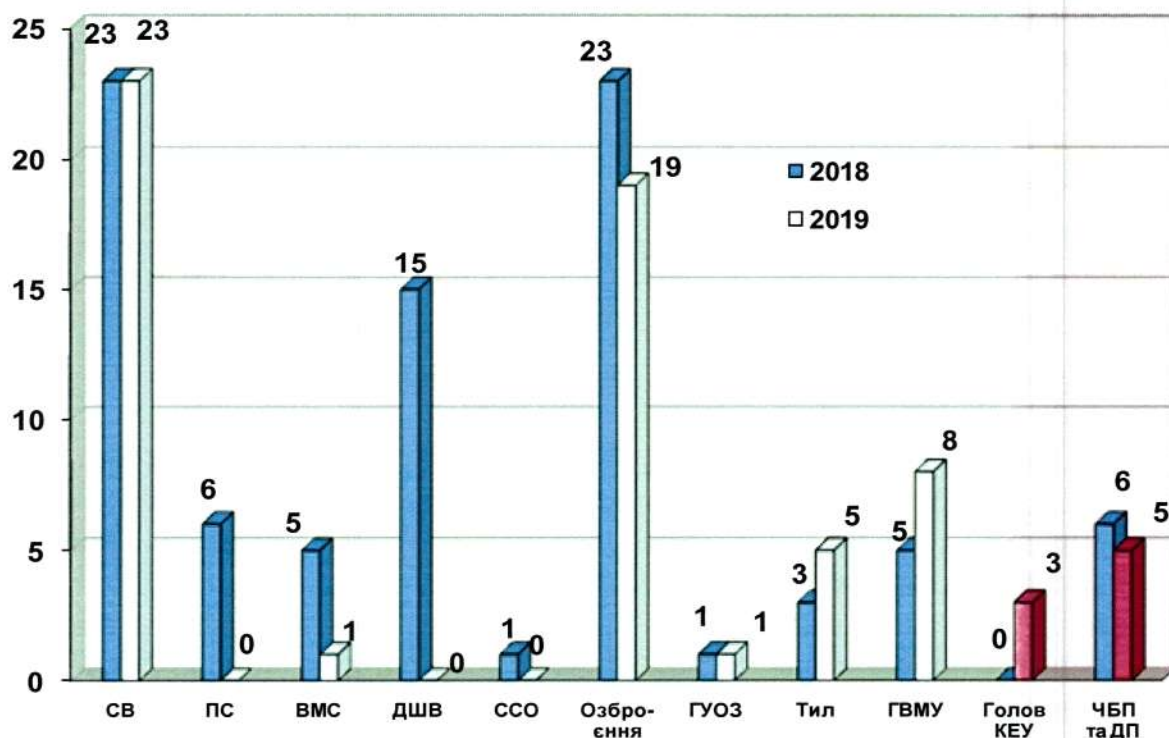
Головному управлінню оперативного забезпечення ЗСУ – 1 випадок з військовослужбовцем;

Тилу ЗСУ – 5 випадків з військовослужбовцями (7 %);

Головному військово-медичному управлінню – 8 випадків: 6 військовослужбовців та 2 працівника (11 %);

Головному КЕУ ЗСУ – 3 випадки з працівниками (4 %), з них 1 із смертельним наслідком;

частинам, безпосередньо підпорядкованим Міністерству оборони України та державним підприємствам – 5 нещасних випадків: 2 військовослужбовці та 3 працівники, з них 1 із смертельним наслідком (7%).

порівняльна діаграма з 2018 рокомСтан виробничого травматизму у
Збройних Силах України у**Розподіл нещасних випадків за причинами та обставинами.**

За висновками проведених розслідувань нещасних випадків найпоширенішою причиною, яка призвела до травмування або загибелі військовослужбовців і працівників Збройних Сил України під час виконання робіт, стали **організаційні причини**, що призвели до травмування у **36** випадках (з них 1 із смертельним наслідком), що складає **50 %** загальної кількості травмованих, у тому числі через:

відсутність, недосконалість або невиконання посадових обов'язків, положень інструкцій – 6 випадків;

відсутність або неякісне проведення інструктажів, допуск до робіт без відповідного навчання – 2 випадки;

невикористання засобів індивідуального захисту – 7 випадків, у тому числі 1 із смертельним наслідком;

порушення вимог безпеки під час експлуатації військової техніки, обладнання, устаткування, машин, механізмів, технологічного процесу тощо – 20 випадків;

інші причини – 1 випадок.

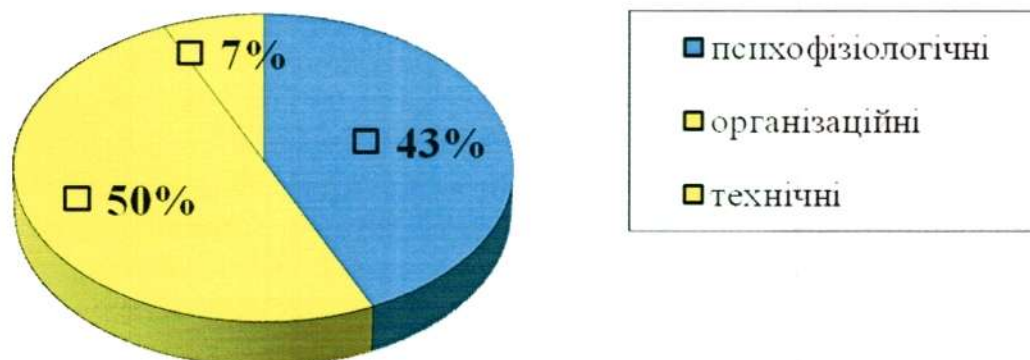
Психофізіологічні причини, тобто особиста необережність, легковажність та необачливість потерпілого призвели до травмування **30** осіб (**43 %** від загальної кількості травмованих).

Технічні причини призвели до травмування у **5** випадках (**7 %** загальної кількості травмованих), а саме через:

незадовільний технічний стан території, будівель, споруд, конструктивні недоліки засобів виробництва, транспортних засобів, озброєння та військової техніки – 2 випадки;

недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки – 1 випадок;

інші причини – 1 випадок.

Обставинами, за яких сталися випадки травмування військовослужбовців та працівників були:

падіння потерпілого – **24** випадки (33 % загальної кількості травмованих), з них 1 із смертельним наслідком;

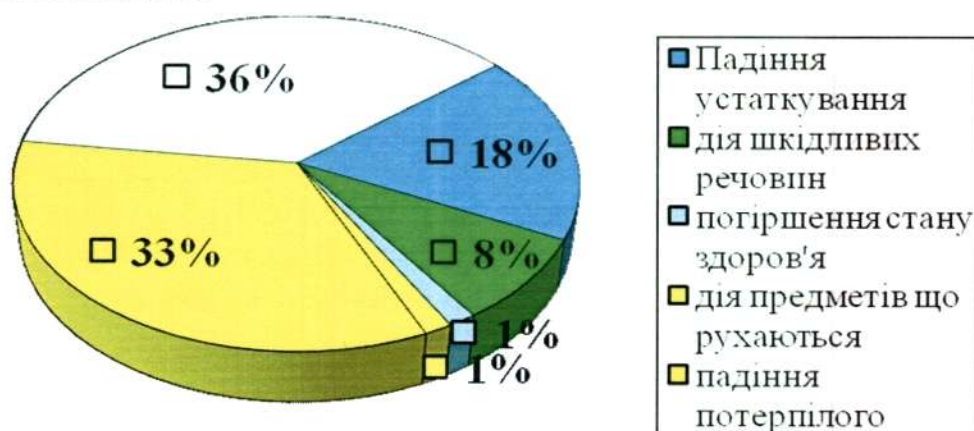
падіння устаткування (обладнання) або їх конструктивних елементів, перекидання технологічних транспортних засобів або їх конструктивних елементів – **13** випадків (18 % загальної кількості травмованих);

дія предметів, що розлітаються в результаті вибуху або руйнування приладів, посудин, які перебувають під тиском, – **1** випадок (1,4 % загальної кількості травмованих);

дія шкідливих і токсичних речовин – **6** випадків (8 % загальної кількості травмованих);

погіршення стану здоров'я на робочому місці – **1** випадок;

інші причини – **26** випадків (36 % загальної кількості травмованих), з них 1 із смертельним наслідком.

Аналіз звітності з травматизму вказує, що головними причинами, які призвели до нещасних випадків є організаційні та психофізіологічні причини, тобто – людський фактор.

Оскільки 43 % нещасних випадків сталися з психофізіологічних причин можливо зробити висновок про те, що самі виконавці робіт безвідповідально ставляться до свого життя.

Але такий показник свідчить не про тотальну байдужість працівників та військовослужбовців до збереження свого здоров'я, а скоріше про неналежну роботу комісій, які проводять розслідування нещасних випадків.

Як показує практика перевірок матеріалів розслідувань, значна частина таких випадків зумовлена не лише неухважністю та безпечністю потерпілого, але й **низьким рівнем організації заходів з безпеки праці, формальним ставленням керівників до цих питань, а також небажанням членів комісій змістовно вивчити всі обставини та чинники**, що призвели до нещасного випадку.

Саме **організаційні причини** призводять до більшості нещасних випадків і показник у 50 %, якій впливає з матеріалів статистичної звітності, є заниженим.

Адже треба розібратись, що значить «організаційні причини». Просто хтось когось недовчив, хтось недовконтролював якісь процеси, хтось не виконав необхідні заходи. Як результат – трагедія, від якої страждає потерпілий та його сім'я.

Без належного контролю роботодавець діє на власний розсуд – як вважає за потрібне, так і організує безпеку праці. Часто працівник може почути: «Вас не влаштовують ці умови праці? Можете в мене не працювати». Зважаючи на невеликий вибір на ринку праці, працівники вимушені погоджуватись на умови, які їм пропонують.

Саме в цих ситуаціях **важлива роль фахівців служб охорони праці**, які повинні донести до свідомості керівників необхідність належного забезпечення трудового процесу: персонал потрібно навчити, показати безпечні прийоми роботи, забезпечити захист від небезпечних та шкідливих факторів виробництва, а посадові особи повинні проконтролювати весь робітничий процес.

2. НОВЕ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Продовжуємо знайомити наших читачів зі змінами у законодавстві України стосовно питань охорони праці.

У 2019 році введені в дію та внесені зміни до деяких нормативно-правових актів з охорони праці:

Рішенням Кабінету Міністрів України від 20.10.2019 року змінено порядок координації роботи центральних органів виконавчої влади та Уряду. Зокрема, **роботу Держпраці координує Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства.**

Постановою КМУ від 06.02.2019 **№ 223 затверджені** критерії, за якими оцінюється ступінь ризику та визначається періодичність планових перевірок у сферах охорони праці, поводження з вибуховими матеріалами.

Постановою КМУ від 17.04.2019 **№ 337 затверджений** Порядок розслідування та обліку нещасних випадків професійних захворювань та аварій на

виробництві, **скасовано** Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, що був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1232.

З метою приведення у відповідність нормативно-правових актів законодавству України, **МОЗ скасувало наказ про санітарно-гігієнічні характеристики умов праці** від 13.12.2004 № 614 (наказ МОЗ від 27.06.2019 № 1461). З 01.07.2019 процедуру складання санітарно-гігієнічних характеристик умов праці та вимоги до них **визначає Порядок** розслідування та обліку нещасних випадків професійних захворювань та аварій на виробництві, затверджений постановою КМУ від 17.04.2019 № 337.

Постановою КМУ від 10.04.2019 № 330 «Про внесення змін до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» **спрощено порядок подовження дозволу**. Передбачається врахування тих нещасних випадків, які сталися тільки під час виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, зазначених у дозволі.

Постановою КМУ від 16.01.2019 № 27 затверджений Технічний регламент обладнання, що працює під тиском;

Постановою КМУ від 21.08.2019 № 771 затверджений Технічний регламент засобів індивідуального захисту (набуде чинності 04.05.2020);

У Верховній Раді України 28 грудня 2018 року зареєстровано поданий КМУ проект Закону України “Про працю”. У статті 8 проекту виписано лише гарантії прав працівників на безпечні і здорові умови праці, але не врегульовано питання державного нагляду (контролю) у цій сфері. Згідно з пунктом 2 статті 8 це буде передбачено законодавством про охорону праці, безпеку життя та здоров’я працівників на роботі.

Видано наказ Держстату від 21.10.2019 № 348 «Про визначення таким, що **втратив чинність**, наказ Державної служби статистики України від 18 серпня 2014 року № 242 «Про затвердження форми державного статистичного спостереження **№ 7-тнв (річна)** «Звіт про травматизм на виробництві у 20__ році».

Наказом від 02.04.2019 № 143, зареєстрованим в Мінюсті 11.07.2019 за № 764/33735, введено в дію **Правила забезпечення пожежної безпеки в системі Міністерства оборони України**. Цими Правилами визначено вимоги щодо пожежної безпеки для органів військового управління, військових частин, військових навчальних закладів, інших закладів, установ та організацій, які належать до сфери управління Міноборони, Генерального штабу ЗСУ, Державної спеціальної служби транспорту та поширюються на території та об’єкти військових частин, що експлуатуються, реконструюються та технічно переоснащуються.

Наказом МОЗ від 22.02.2019 № 463, зареєстрованим в Мінюсті 20.03.2019 за № 281/33252, «Про затвердження Державних санітарних норм допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової

збудови» **затверджено норми**, які мають на меті забезпечити обмеження інтенсивності або тривалості дії шуму, а також запобігти погіршенню умов середовища життєдіяльності.

Між профспілками, урядом і роботодавцями підписано тристоронню Генеральну угоду про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2019-2021 роки;

11 червня 2019 року підписано Меморандум про співпрацю між Держпраці та Національною службою посередництва і примирення щодо забезпечення реалізації державної політики з питань контролю за додержанням законодавства про працю юридичними та фізичними особами, які використовують найману працю.

З початку року введено в дію нові нормативно-правові документи прийняті наприкінці 2018 року:

•**НПАОП 0.00-1.80-18** Правила охорони праці під час експлуатації вантажопідіймальних кранів, підіймальних пристроїв і відповідного обладнання;

•**НПАОП 0.00-1.81-18** Правила охорони праці під час експлуатації обладнання, що працює під тиском;

•Правила охорони праці під час експлуатації навантажувачів (наказ Мінсоцполітики від 27.08.2018 № 1220);

Також, звертаємо увагу, що на сайті Держпраці (dsp.gov.ua) оприлюднено **План заходів зі здійснення державного нагляду (контролю) Державної служби України з питань праці на 2020 рік.**

3. ОРГАНІЗУЄМО РОБОТУ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

3.1. Загальний порядок роботи

Відповідно до Закону України «Про охорону праці» на підприємстві з кількістю працівників 50 і більше створюють службу охорони праці (СОП). Якщо на підприємстві менше 50 працівників, функції СОП можуть виконувати за сумісництвом особи, які мають відповідну підготовку. Підприємства, де менше 20 працівників, можуть залучати з цією метою сторонніх спеціалістів на договірних засадах.

У Міністерстві оборони України та Збройних Силах України під підприємством треба розуміти орган військового управління, військову частину, заклад, установу, організацію, підприємство (**далі – військова частина**).

Інженер з охорони праці повинен:

- пройти навчання у навчальному центрі;
- організувати своє робоче місце для проведення вступного інструктажу;
- розробити програму вступного інструктажу та визначити його тривалість;
- скласти перелік нормативно-правових актів з охорони праці, що поширюються на військову частину, та опрацювати відповідні нормативні акти;
- завести облікову документацію;
- взяти участь в організації навчання з питань охорони праці;
- забезпечити керівників структурних підрозділів інструкціями, журналами реєстрації інструктажів тощо;

спланувати роботу СОП відповідно до плану Комплексних заходів та плану роботи і графіків обстежень.

Стисло визначимо, як виконати ці заходи.

3.1.1. Організуємо робоче місце

Робоче місце інженера з охорони праці повинно бути забезпечено комп'ютером.

Якщо Вам виділили окремий кабінет, облаштуйте його так, щоб у ньому можна було провести і вступний інструктаж. Якщо ж свого кабінету немає, організуйте вступний інструктаж в іншому приміщенні.

Облаштуйте місце проведення вступного інструктажу. Придбайте серію необхідних плакатів та розташуйте їх у визначеному місці на стіні. Інший варіант – проводьте інструктаж за допомогою комп'ютера, використовуйте спеціально підготовлені презентаційні слайди з відповідними малюнками. Головне – дотримуйтеся вимог до вступного інструктажу, адже за це несе персональну відповідальність.

3.1.2. Розробляємо програму вступного інструктажу

Для осіб, яких приймають на роботу, інженер з охорони праці має розробити програму вступного інструктажу. Зміст інструктажу нормативно-правові акти не регламентують. Вони визначають лише те, що для його проведення в інженера з охорони праці має бути затверджена командиром військової частини програма вступного інструктажу.

Під час вступного інструктажу потрібно роз'яснити:

основні вимоги Законів України «Про охорону праці» та «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Кодексу законів про працю України щодо прав, обов'язків і відповідальності працівників з питань охорони праці;

правила поведінки працівників на території військової частини, під час пожеж та стихійних лих, а також правила надання домедичної допомоги потерпілим на виробництві.

Факт, що працівник пройшов вступний інструктаж, фіксують у Журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці. Його форму наведено у додатку 5 до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.

3.1.3. Складаємо документацію

Визначте перелік нормативних актів з охорони праці, що поширюються на військову частину та забезпечте їх наявність. При цьому враховуйте професії, посади і види робіт, які виконуються та вид економічної діяльності.

Документація з охорони праці:

накази, що стосуються діяльності служби;

колективний договір з відповідними документами і додатками до нього;

графіки та акти перевірок стану охорони праці;

приписи органів державного нагляду;

приписи служби охорони праці;

матеріали розслідувань нещасних випадків та аналіз причин нещасних випадків;

матеріали атестацій робочих місць за умовами праці та накази за їх результатами;

повний комплект інструкцій з охорони праці;

перелік робіт з підвищеною безпекою;

перелік професій працівників, які підлягають медичним оглядам та накази щодо проведення медичних оглядів;

перелік машин, механізмів та устаткування підвищеної безпеки;

навчальні плани та програми;

протоколи перевірки знань;

журнал реєстрації інструкцій;

журнал обліку видачі інструкцій керівникам структурних підрозділів;

журнал реєстрації вступного інструктажу;

журнал реєстрації осіб, що потерпіли від нещасних випадків (гострих професійних захворювань (отруєнь)) на виробництві.

Організуйте розроблення таких документів:

Положення про службу охорони праці військової частини. Підстава – наказ МОУ від 08.12.2016 № 663 та НПАОП 0.00-4.35-04;

Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Підстава – наказ МОУ від 29.09.2014 № 688 та НПАОП 0.00-4.12-05;

Інструкцій з охорони праці за професіями та видами робіт. Підстава – пункт 4 розділу 1 та розділ IV Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9;

Перелік професій працівників, звільнених від повторного інструктажу з охорони праці (за потреби). Підстава – пункт 6.11 НПАОП 0.00-4.12-05;

Перелік робіт підвищеної безпеки для отримання дозволу на виконання таких робіт та Перелік машин, механізмів, устаткування для отримання дозволу на їх експлуатацію або оформлення декларацій відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з охорони праці. Підстава – додатки 2, 3, 6, 7 до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної безпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної безпеки, затвердженого постановою КМУ від 26.10.2011 № 1107;

Перелік робіт з підвищеною безпекою для проведення навчання з питань охорони праці. Підстава – НПАОП 0.00-4.12-05, Положення про проведення навчання з питань охорони праці та порядок допуску військовослужбовців Збройних Сил України до виконання робіт, затверджене наказом Міністерства оборони України від 29.09.2014 № 688 та перелік робіт з підвищеною безпекою, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15;

Перелік професій працівників, які підлягають медичним оглядам. Підстава – Постанова КМУ від 23.05.2001 № 559 «Про затвердження Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок», Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затверджений наказом МОЗ від 21.05.2007 № 246;

Перелік робіт підвищеної безпеки для проведення психіатричних оглядів

працівників Підстава – Постанова КМУ від 27.09.2000 № 1465 «Про затвердження Порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів і переліку медичних психіатричних протипоказань щодо виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), що можуть становити безпосередню небезпеку для особи, яка провадить цю діяльність або оточуючих», Наказ МОЗУ від 17.01.2002 № 12 «Про затвердження Інструкції про проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів»;

Перелік робіт підвищеної небезпеки для отримання висновку психофізіологічної експертизи. Підстава – Наказ МОЗ від 24.12.1999 № 299 «Про затвердження Переліку захворювань і вад, за яких особа не може бути допущена до керування відповідними транспортними засобами»;

Перелік професій та видів діяльності, для яких є обов'язковим первинний і періодичний профілактичний наркологічний огляд. Підстава – Постанова КМУ від 6.11.1997 № 1238 «Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його проведення».

Порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям а іншими засобами індивідуального захисту (ЗІЗ). Підстава – Мінімальні вимоги безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці, затверджені наказом Мінсоцполітики від 29.11.2018 № 1804.

Оформіть:

Журнал реєстрації інструкцій з охорони праці на підприємстві (додаток 4 до Положення про розробку інструкцій);

Журнал обліку видачі інструкцій з охорони праці на підприємстві (додаток 5 до Положення про розробку інструкцій);

Журнал реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці (додаток 5 до НПАОП 0.00-4.12-05);

Журнал реєстрації осіб, що потерпіли від нещасних випадків (гострих професійних захворювань (отруєнь) на виробництві (наказ МОУ від 06.02.2001 № 36 «Про затвердження Інструкції про розслідування та облік нещасних випадків з військовослужбовцями, професійних захворювань і аварій у Збройних Силах України» та додаток 26 до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затвердженого постановою КМУ від 17.04.2019 № 337).

Візьміть участь у підготовці:

проекту наказу про направлення на навчання відповідно до наказу МОУ від 20.09.2014 № 688 та НПАОП 0.00-4.12-05;

проекту наказу про призначення постійно діючої екзаменаційної комісії з охорони праці (за потреби);

планів та програм для навчання посадових осіб та осіб, що виконують роботи з підвищеною небезпекою (за потреби);

планів-графіків навчання та перевірки знань з питань охорони праці (за потреби);

Забезпечте керівників структурних підрозділів журналами інструктажів, засобами наглядної агітації та пропаганди з охорони праці.

3.2. Плануємо роботу служби охорони праці

Планувати роботу необхідно за планом роботи та графіками обстежень, затвердженими командиром військової частини. Плани робіт затверджуються на місяць, квартал або інший визначений строк.

Плани робіт мають містити такі питання:

аналіз та оцінка стану умов праці;

організація розроблення профілактичних заходів щодо усунення шкідливих і небезпечних виробничих чинників, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози життю або здоров'ю працівників;

контроль за:

виконанням заходів, передбачених програмами, планами щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, колективним договором, та заходів щодо усунення причин нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві;

наявності у структурних підрозділах інструкцій з охорони праці згідно з переліком професій, посад і видів робіт;

своєчасним проведенням випробування і технічних оглядів устаткування;

станом запобіжних і захисних пристроїв, вентиляційних систем;

своєчасним проведенням навчання з питань охорони праці, інструктажів;

забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального й колективного захисту; мийними і знешкочувальними засобами;

виконанням приписів посадових осіб органів державного нагляду (контролю);

проведенням попередніх та періодичних медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, щорічних обов'язкових медичних оглядів осіб віком до 21 року;

належним використанням цільових коштів, виділених для комплексних заходів досягнення встановлених нормативів та підвищення рівня охорони праці.

Слід зазначити, що для суб'єкта господарювання незалежно від форм власності, витрати на охорону праці становлять не менше ніж 0,5% від фонду оплати праці за попередній рік.

У військових частинах, які фінансуються за рахунок державного бюджету, розмір витрат на охорону праці **встановлюють у колективному договорі** з урахуванням фінансових можливостей військової частини.

4. РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ СУОП

Система управління охороною праці (СУОП) – частина загальної системи військового управління, яку використовують щоб розробити та запровадити політику у сфері охорони праці, підвищувати рівень безпечності виконання робіт, зменшувати, запобігати чи усувати вплив небезпечних чинників і керувати ризиками, пов'язаними з небезпеками.

Система управління охороною праці має функціонувати в усіх військових частинах незалежно від кількості працівників.

Упроваджувати СУОП та сприяти удосконаленню її діяльності має служба охорони праці (особа, яка виконує функції служби охорони праці – штатна або за

сумісництвом).

Коли розроблятимете СУОП, враховуйте специфіку виробництва та види діяльності, кількість працівників, умови праці та інші чинники.

Під час розроблення СУОП можна керуватися статтею 13 Закону про охорону праці та міжнародним стандартом ISO 45001:2018 «Системи управління професійною безпекою та здоров'ям. Вимоги та настанови до застосування».

4.1. Які чинники ефективності СУОП

Відповідно до міжнародного стандарту ISO 45001:2018 «Системи управління професійною небезпекою та здоров'ям. Вимоги та настанови до застосування» реалізація і підтримка СУОП та здатність досягати очікуваних результатів залежить від таких чинників:

- особиста участь та підзвітність вищого керівництва перед колективом;
- формування та заохочення вищим керівництвом корпоративної культури, що забезпечує підтримку СУОП;
- участь працівників та консультації з ними;
- виділення необхідних ресурсів;
- об'єктивне виявлення небезпек та їх усунення;
- постійна оцінка та моніторинг показників системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці;
- дотримання нормативно-правових актів з охорони праці всіма працівниками.

Суб'єктом, який здійснює управління СУОП на рівні військової частини є роботодавець, тобто – **командир військової частини**.

Органом управління на рівні структурного підрозділу є його керівник.

Блок-схема функціонування СУОП:

Інформацією, за якою приймають управлінські рішення, є дані оцінки професійних ризиків, матеріали перевірок стану безпеки та гігієни праці.

Управлінська інформація містить такі дані:

- ідентифікація небезпек у кожному структурному підрозділі;
- ступені ризику небезпечних та шкідливих виробничих процесів;
- стан виконання вимог нормативно-правових та локальних актів з охорони праці.

Управлінські рішення доводяться в наказах, розпорядженнях, приписах, планах робіт тощо.

4.2. СУОП має забезпечити:

проведення професійного добору працівників, які виконують роботи з підвищеною небезпекою, з урахуванням стану здоров'я та психологічних показників;

проведення навчання та пропаганди з охорони праці;
 безпечний стан обладнання, технологічних процесів, будівель та споруд;
 нормативні санітарно-гігієнічні умови праці;
 видачу працівникам засобів індивідуального захисту;
 дотримання оптимального режиму праці та відпочинку;
 лікувально-профілактичне та санітарно-побутове обслуговування працівників.

4.3. Дію СУОП регулюють:

Положення про службу охорони праці військової частини;

Положення про діяльність уповноважених осіб з питань охорони праці найманими працівниками;

Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці;

інструкції з охорони праці;

нормативно-правові акти з охорони праці, що поширюються на військову частину.

Окрім цих документів **необхідно розробити та довести** під підпис посадові інструкції для керівників і працівників та Положення про СУОП.

Положення про СУОП має містити такі розділи:

1. Галузь застосування;
2. Нормативне регулювання дії СУОП;
3. Організаційні функції, обов'язки та повноваження;
4. Консультації та участь працівників;
5. Виявлення небезпек та оцінка професійних ризиків
6. Планування робіт;
7. Внутрішній аудит;
8. Моніторинг та оцінка показників.

Положення про СУОП поширюється на кожного працівника військової частини.

4.4. Основні правила охорони праці

виконувати роботу згідно з посадовою інструкцією;

носити спецодяг, спецвзуття та засоби індивідуального захисту, користуватися засобами колективної безпеки;

не порушувати встановлені правила внутрішнього трудового розпорядку, по території пересуватися лише пішохідними доріжками;

не приходити на роботу в нетверезому стані чи під дією наркотичних речовин;

дотримуватися вимог нормативно-правових актів з охорони праці, пожежної безпеки та виробничої санітарії;

утримувати робоче місце в чистоті і порядку;

перед початком роботи необхідно переконатися в справності вмикаючих і вимикаючих приладів, сигналізації, блокування, ізоляції тощо;

працівники не допускаються до роботи на несправному або пошкодженому обладнанні (машинах, пристроях тощо), а також з відключеним заземленням;

заборонити самостійне усунення несправностей електропроводки та електрообладнання. У разі будь-якої виявленої несправності електроприладу, електроустановки, електрообладнання, порушення електроізоляції, виявлення пожежі, а також припинення постачання електроструму електричний прилад повинен бути відключений від мережі;

не можна сідати, спиратися, притулятися до корпусу механізмів, що працюють;

після закінчення роботи необхідно вимкнути обладнання (пристрої, електроприлади). Виймаючи вилку, не можна тягнути за шнур;

про всі несправності й порушення необхідно повідомляти безпосереднього керівника;

не користуватися відкритим вогнем, палити лише у спеціально відведених місцях;

не залишати без нагляду легкозаймисті та вибухонебезпечні речовини;

не захаращувати аварійні виходи та забезпечувати вільний доступ до первинних засобів пожежогасіння;

уміти користуватися первинними засобами пожежогасіння, знати порядок дій у разі настання нещасного випадку або аварії й за потреби вміти надати першу до медичну допомогу;

у разі виявлення несправностей або порушення вимог безпеки діяти відповідно до правила "Зупини! Скажи! Чекай!".

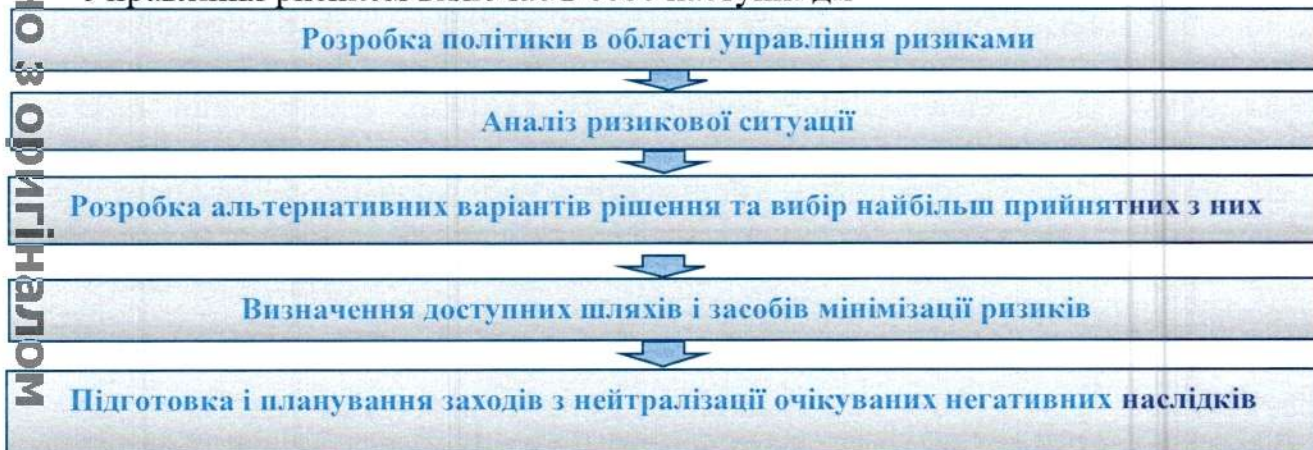
5. ВИЯВЛЕННЯ НЕБЕЗПЕК ТА ОЦІНКА ПРОФЕСІЙНИХ РИЗИКІВ

У сучасному економічному, політичному, соціальному, культурному середовищі, що характеризується постійними і непередбачуваними змінами, діяльність будь-якого суб'єкта - органу влади чи органу військового управління, військової частини, комерційної або некомерційної організації, установи чи закладу - є ризикованою. В результаті від будь-якого суб'єкта, який прагне не тільки зберегти свої активи, а й дбає про життя і здоров'я людей, потрібні постійні відстежування змін навколишнього середовища, пошук рішень, гнучкість і готовність до впровадження нововведень. Прийняті рішення повинні бути зваженими і обґрунтованими. У зв'язку з цим невід'ємною частиною управління будь-яким активом або процесом в даний час є управління ризиками.

Управління ризиками - це процес прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на зниження ймовірності виникнення несприятливого результату і мінімізацію можливих втрат, викликаних його реалізацією. **Ризик являє собою можливу небезпеку несприятливого результату.** Поняття ризику поєднує в собі оцінку ймовірності і наслідки настання несприятливої події.

У ситуації ризику відповідальна особа опиняється перед необхідністю розробки альтернативних варіантів рішення і подальшого вибору найбільш прийняттого з них. При цьому якщо дієслово "ризикувати" асоціюється з діями всупереч існуючим небезпекам, зневагою до них, то управління ризиком передбачає аналіз причин, джерел та факторів ризику, реалістичну оцінку небезпеки, оцінку ефективності різних методів ризик-менеджменту і в той же час відхід від непотрібного ризику і невиправданих втрат. Вибір варіанту, максимально знижує ризик.

Управління ризиком включає в себе наступні дії

5.1. Проблеми в галузі безпеки праці, які вирішуються шляхом впровадження ризик-орієнтованої системи управління охороною праці.

Основна мета оцінки ризиків – запобігання виробничому травматизму, професійним захворюванням та зниження витрат на забезпечення безпеки праці.

У 2020 році передбачене прийняття нового Кодексу Законів про працю України, Закону України «Про безпеку та гігієну праці» та інших нормативних актів у сфері трудових відносин, пов'язаних із зобов'язаннями України щодо наближення національного законодавства до норм Євросоюзу.

Ці зміни вимагають від кожного з нас змінити підходи до своєї роботи, узявши на озброєння принцип запобіжних дій та почати впроваджувати ризик-орієнтовану систему управління охороною праці.

Зрозуміло, що впровадження змін завжди викликає нерозуміння, скептицизм і небажання щось змінювати.

Однак однією з найгостріших проблем є **застарілий підхід до забезпечення здорових і безпечних умов праці**.

Нинішня (традиційна) СУОП реактивна, тобто сформована за принципом “коригувальної дії” – реагування на подолання наслідків аварій, нещасних випадків **по факту**, а саме визначає дотримання вимог правил, настанов, інструкцій, інших регламентуючих безпеку праці документів з доволі умовною «прив'язкою» до конкретного робочого місця, ділянки, цеху, території.

За таким же принципом застосовуються методи й засоби соціального захисту працівників. Зокрема у вигляді пільг, зменшення тривалості робочого часу, дочасного виходу на пенсію, забезпечення засобами індивідуального захисту тощо.

Натомість в розвинутих країнах визначають **причини** небезпек і усувають їх, тобто застосовують **превентивний і проактивний** підхід, упроваджують програми запобігання професійним ризикам.

Але неможливо досягти успіху в зміні системи управління охороною праці не змінюючи скептичне ставлення до самої функції.

5.2. Заходи щодо створення національної системи запобігання виробничим ризикам.

Україна відноситься до країн з високим рівнем виробничого травматизму та професійних захворювань, ризику техногенних аварій і катастроф.

Серед факторів ризику, яких зазнає сучасна людина, важливе місце посідає ризик втрати здоров'я і працездатності внаслідок професійної діяльності.

Системний підхід в галузі управління безпекою і здоров'ям відповідно до міжнародного стандарту ISO 45001:2018 передбачає необхідність ідентифікації, оцінки та розробки заходів щодо усунення або зменшення ризику на кожному робочому місці. Тому сучасна система управління охороною праці повинна враховувати ідентифікацію небезпек і оцінку ризику, відстежувати рівень ризику та визначати його неприпустимість.

Міжнародний стандарт ISO 45001:2018 ризик визначає як комбінацію вірогідності виникнення небезпечної події, або існування загрози виникнення такої події серйозності травми, або погіршення здоров'я в результаті цієї події або загрози виникнення такої події. А законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» ризик визначається як кількісна міра небезпеки, що враховує ймовірність виникнення негативних наслідків від здійснення господарської діяльності та можливий розмір втрат від них.

Відповідно до державного стандарту ДСТУ 2293-99 ризик трактується як імовірність заподіяння шкоди з урахуванням її тяжкості. А ДСТУ OHSAS визначає ризик як поєднання ймовірності виникнення небезпечної події чи впливу(-ів) та істотності травми чи погіршення здоров'я, які може бути зумовлено такою подією чи впливом(-ами).

Всі визначення зводяться до того, що ризики формуються двома величинами - ймовірністю негативної події та розміром збитку від неї.

При управлінні ризиками використовуються такі терміни: ризик індивідуальний і колективний, професійний і виробничий.

Державний стандарт ДСТУ 2156-93 дає визначення, що **ризик індивідуальний** це значення ризику для конкретного індивідуума, а **ризик колективний** значення ризику для двох і більше індивідуумів.

Згідно із державним стандартом ДСТУ 2293-99 **виробничий ризик** визначається як імовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що обумовлена ступенем шкідливості та (або) небезпечності умов праці та науково-технічним станом виробництва.

У Гігієнічній класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища термін **професійний ризик** визначається величиною ймовірності порушення (ушкодження) здоров'я працівника з урахуванням тяжкості наслідків внаслідок несприятливого впливу факторів виробничого середовища і трудового процесу.

З позиції охорони праці **ризик на виробництві** оцінюють як ймовірність прояву небезпечних чинників системи «людина-машина-середовище» (обладнання, технології та виду виробництва, факторів виробничого середовища, важкості та напруженості праці, організації праці, професійної підготовки працівників), які впливають на рівень безпеки.

Модель оцінки ризику від нещасних випадків та професійних захворювань на робочому місці можливо представити наступним чином:

- ідентифікація небезпек;
- визначення джерела небезпеки і пов'язаних з ним збитків;
- оцінка впливу небезпек;

- оцінка ризику в умовах нормальної роботи;
- оцінка ризику в умовах можливих аварій;
- вибір заходів та засобів захисту від небезпек;
- статистичні оцінки та ймовірнісний аналіз ризику після впровадження заходів та засобів захисту.

Разом з тим виявлення (ідентифікація) небезпек, здійснення оцінки ризиків, визначення ймовірності виникнення негативних подій ускладнюються без проведення аудиту системи управління охороною праці, виробничого середовища та виробничих процесів.

З метою створення національної системи запобігання виробничим ризикам для забезпечення ефективної реалізації права працівників на безпечні та здорові умови праці розпорядженням КМУ від 12.12.2018 № 989-р схвалена **Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні**, яка визначає принципи, основні напрями та завдання побудови системи організації безпеки та гігієни праці в Україні на основі **ризик-орієнтованого** підходу та затверджений **План заходів щодо реалізації Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні**.

5.3. Заходи, які необхідно впроваджувати на рівні суб'єктів господарювання.

Це передусім робота з людьми: вплив на їхню свідомість через пояснення, що таке управління ризиками та небезпеками, як їх вивчати, оцінювати та усувати. Крім того, до умов праці слід пристосовувати машини, механізми, обладнання, а не людину адаптувати до машини, впроваджувати адаптацію робочого місця відповідно до здібностей працівника. Використання ЗІЗ слід розглядати як останній засіб захисту здоров'я та безпеки працівників. До прийняття рішення про використання ЗІЗ керівники мають вжити всіх можливих альтернативних запобіжних заходів.

Глибоке вивчення причин і закономірностей людських помилок дає змогу створити ефективні системи запобігання нещасним випадкам.

Для досягнення результативності в реалізації нових підходів до системи управління охороною праці на основі ризик-орієнтованого підходу пріоритетним є ризик-орієнтоване мислення керівника, яке базується на **наступних постулатах**:

1. Діяльність будь-якої військової частини реалізується через створення та впровадження системи управління, спрямованої на досягнення певних результатів.

2. Для забезпечення і отримання відповідних результатів системи управління завжди потрібні витрати на ресурси;

Проте матеріали перевірок показують, що на практиці роботодавці більшості військових формувань не забезпечують зазначеним ресурсом безпеку та гігієну праці.

Крім того, (зادля економії) на працівників служб охорони праці перекладають, як правило без належного матеріального стимулювання, обов'язки відповідальних за пожежну безпеку, цивільну оборону, проведення періодичних медичних оглядів, розробку планів ліквідації аварій тощо, а також обов'язки інших працівників.

Це не тільки суперечить посадовим завданням і обов'язкам інженера з охорони праці (визначеним Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників), а й зменшує корисний коефіцієнт і якість його роботи.

3. Втрати в системі управління обумовлені переважно людським фактором:

– виконавці своїми діями або бездіяльністю спричиняють втрати;
– керівники своїми діями або бездіяльністю створюють умови для виникнення втрат; фактично більшість керівників дуже легковажно відносяться до організації безпеки праці. Службу охорони праці у військових частинах, в закладах, організаціях і установах сьогодні представляє, як правило, інженер о охорони праці або офіцер за суміжною ВОС у складі суміжного підрозділу. Так, вже на початковій стадії порушується принцип верховенства права (ігноруються вимоги ст.15 ЗУ «Про охорону праці» в частині створення служб охорони праці, підпорядкованості служб безпосередньо роботодавцю (тобто командиру), прирівнюваності керівників і представників служб до керівників і спеціалістів основних виробничо-технічних служб.

Відповідно, служба охорони праці за принципом меншовартості відходять на 5-10 план і формується відповідне відношення до забезпечення конституційних прав людини на належні, безпечні і здорові умови праці.

Проте вилучити людський фактор із системи управління сьогодні неможливо, тому й неможливо уникнути втрат. Але можна значно знизити їх, сформувавши ризик-орієнтовне мислення в особового складу.

4. Основний метод управління небезпеками втрат повинен передбачати як мінімум ідентифікацію небезпек, оцінку величини ризиків небезпек і управління ними, зниження ризиків через реалізацію запобіжних заходів.

5. Висока культура безпеки забезпечується через лідерство керівництва. Це є обов'язковою умовою для виконання вимог системи управління щодо зниження втрат і щодо унеможливлення формального впровадження ризик-орієнтовного мислення.

Також необхідно підкреслити що самостійно фахівцю з охорони праці, незалежно від кваліфікації та стажу роботи, неможливо здійснити повний і необхідний нагляд за станом безпеки і гігієни праці. Саме тому **роботодавець повинен створити команду фахівців з питань охорони праці** для належного нагляду за станом безпеки і гігієни праці й оперативного реагування на виявлені загрози. Команду, у якій різні фахівці будуть об'єднані спільною метою навколо вирішення проблем у сфері охорони праці.

Управління ризиками небезпек здійснюють на етапі планування робіт і діяльності, а корекцію й коригувальні дії – на етапі функціонування.

Управління ризиками небезпек втрат потрібно розглядати і впроваджувати тільки в контексті системного підходу, заснованого на структурі побудови міжнародних стандартів ISO систем управління, і в комплексі з ним.

Принцип достатності запобіжних заходів: якщо неможливо усунути джерело небезпек, слід прагнути до того, щоб для кожного джерела небезпек існувало декілька заходів управління (рівнів захисту). Якщо один із заходів захисту виявляється неадекватним, то між людиною і джерелом небезпеки стоїть наступний бар'єр захисту.

Для ідентифікації небезпек потрібно сформувати **документацію про наявність небезпечних та шкідливих виробничих чинників**. До неї належать:

- нормативно-правові та нормативні акти з охорони праці;
- дані за результатами моніторингу ризиків та вимірювання показників ефективності охорони праці;
- результати атестації робочих місць за умовами праці;
- висновки аудиту охорони праці;
- дані про організацію робочого місця, маршрути руху;
- дані про небезпечні матеріали, технічні характеристики виробів тощо;
- дані щодо розслідування інцидентів.

Щоб виявити небезпеки, які постійно присутні за нормальних умов роботи, а також небезпеки, вплив яких можливий у разі відхилення від нормальних умов роботи та аварійних ситуацій, потрібно розглянути основну й допоміжну виробничу діяльність, постійні та тимчасові роботи, а також позапланові або нештатні види робіт.

Оцінюють професійні ризики за допомогою методу якісної оцінки. Щоб оцінити небезпеки, перевіряють, чи дотримуються нормативно-правових актів з охорони праці на кожному робочому місці, визначають осіб, що можуть постраждати, та можливі наслідки від травм і професійних отруєнь.

Додатково: під час ідентифікації небезпек та оцінювання ризиків **необхідно враховувати:**

- людський чинник;
- стан робочої зони;
- стан машин, механізмів та устаткування.

Під час ідентифікації небезпек та оцінки ризиків потрібно керуватися такими документами:

- законодавчі вимоги в галузі охорони праці;
- положення про підрозділи, посадові інструкції керівників, фахівців, службовців і робітників;
- інструкції з охорони праці та виробничі інструкції;
- технічні паспорти заводів-виготовлювачів на обладнання, машини, механізми;
- технологічні документи (технологічний паспорт, інструкція);
- плани ліквідації аварійних ситуацій і аварій;
- карти умов праці;
- тощо.

Планування робіт.

Роботи щодо усунення впливу шкідливих і небезпечних виробничих факторів планує служба охорони праці.

Заходи щодо увідповіднення стану умов і безпеки праці вимогам нормативно-правових актів розробляють на підставі даних ідентифікації професійних ризиків, матеріалів внутрішнього аудиту СУОП та пропозицій працівників.

Аудит охорони праці - систематичне і незалежне обстеження та аналіз стану умов та безпеки праці, які дозволяють визначити відповідність діяльності й результатів у сфері охорони праці вимогам нормативно-правових актів з охорони праці й запланованим заходам, а також ефективність їх впровадження та придатність для поставлених цілей.

Відповідальність за систематичне проведення аналізу й оцінки ефективності і відповідності встановленим вимогам діючої у військовій частині СУОП несе командир військової частини.

За планування й обробку результатів внутрішнього аудиту відповідає служба охорони праці.

Керівники підрозділів несуть відповідальність за всебічне сприяння проведенню аудиту, надання аудиторам всієї інформації, яку вони запитують, своєчасне і якісне виконання коригувальних дій. **Для перевірки сфери охорони праці командир призначає аудиторів з представників управління військової частини або запрошує сторонніх аудиторів.** Внутрішній аудит може проводити служба охорони праці.

Внутрішні аудити поділяються на планові, що повинні обов'язково регулярно проводитися у військовій частині, та позапланові, що призначаються керівником вищого органу військового управління у разі необхідності.

Аудити, як правило, мають одну або декілька цілей, зокрема:

- з'ясування справжнього стану речей у сфері діяльності, яка перевіряється;
- визначення відповідності елементів СУОП вимогам до їх документального оформлення і практичної реалізації;
- встановлення того, наскільки ефективно діюча система дозволяє вирішувати прийняті у сфері охорони праці завдання;
- перевірку виконання вимог нормативно-правових актів з охорони праці;
- виявлення можливостей вдосконалення системи;

Аудити СУОП не є контролюючими заходами, а мають за мету об'єктивно й неупереджено (нейтрально) з'ясувати фактичний стан охорони праці у конкретній військовій частині.

Планові внутрішні перевірки СУОП проводяться в кожному підрозділі військової частини не рідше одного разу на рік.

Річну програму аудиту затверджує командир військової частини.

У разі необхідності, за розпорядженням командира (начальника), можуть додатково призначатися позапланові аудити. Це може бути викликано, наприклад, такими причинами:

- щоб переконатися в тому, що СУОП продовжує відповідати встановленим вимогам і функціонує;
- внаслідок суттєвих змін, наприклад, проведення реорганізації, внесення змін в саму систему або в організаційно-методичні документи;
- при небезпеці настання або недостатньому забезпеченні рівня безпеки, експлуатаційних показників чи надійності процесів, з огляду на їх невідповідність установленим вимогам;
- при необхідності перевірки того, що необхідні коригувальні дії вжиті й принесли очікуваний результат;
- при оцінці СУОП у зв'язку із змінами нормативно-правових актів з охорони праці.

Вимоги до аудиторів (комісії)

Для виконання перевірок як аудитори можуть бути допущені спеціалісти, які пройшли належну підготовку (навчання).

Підготовка аудиторів може проводитися у зовнішніх спеціалізованих організаціях з одержанням посвідчень про проходження навчання або безпосередньо у військовій частині під керівництвом ВОП з подальшою атестацією.

Обсяг підготовки повинен бути таким, щоб забезпечити компетентність аудиторів як у питаннях охорони праці, так і в правилах проведення перевірок, зокрема:

- знання нормативно-правових вимог з охорони праці, на відповідність яким здійснюються перевірки;
- методи і техніка огляду, опитування, оцінювання та підготовки звітів;
- додаткові навички, необхідні для проведення перевірок, такі, як спілкування, документування, здібність до керування, вміння планувати й аналізувати.

Аудитори повинні:

- мати достатньо широкий світогляд;
- бути витриманими;
- володіти логічним мисленням і твердістю волі;
- вміти реально оцінювати ситуацію;
- розуміти роль підрозділів, їх діяльності та виконуваних процесів.

Підготовка аудиту

На стадії підготовки аудитори повинні насамперед зібрати й проаналізувати регламентуючу документацію (положення, інструкції, методики тощо) стосовно об'єкта, який перевірятиметься, на відповідність діючих у підрозділі правил вимогам нормативно-правових актів з охорони праці. Крім того, вони враховують і вивчають всі документи, які стосуються підрозділу, що перевіряється, результати попередніх аудитів, а також нормативно-правові вимоги.

Необхідно переконатися, що вся документація актуалізована, врахована й ідентифікована. В іншому випадку може бути зафіксована невідповідність.

Проведення аудиту

В обов'язки аудитора входить перевірка робочої документації на місцях, правильності її ведення, зберігання, використання, ідентифікації окремих екземплярів.

Завданням аудитора є лише визначення істинного стану, фіксація факту.

При оцінці «2» невідповідність оцінюється як незначна, така, що може бути легко виправлена і, як правило, не потребує призначення коригувальних заходів.

При оцінці «3» невідповідність є суттєвою і потребує проведення коригувальних дій.

По закінченні перевірки аудитори повинні розглянути й проаналізувати всі свої спостереження, щоб остаточно вирішити, які з них повинні бути показані як невідповідності.

На кожну виявлену при аудиті невідповідність аудитор заповнює окрему форму «Протокол невідповідності»..

Керівник підрозділу або відповідальний за сферу діяльності, яка перевіряється, пропонує необхідні коригувальні заходи щодо кожної невідповідності й погоджує їх з аудитором. Призначення коригувальних заходів фіксується за допомогою їх запису в «Протоколі невідповідності» із зазначенням запланованої дати виконання.

Звітні документи

За результатами проведеної перевірки складається «Звіт про аудит», який містить висновки про результати оцінки виконання вимог СУОП у даній сфері діяльності. В ньому також фіксується кількість виявлених невідповідностей, дається їх стисла характеристика і вказуються призначені коригувальні заходи, крім того, відзначається, чи необхідний повторний аудит.

Служба охорони праці на основі, звітів щодо аудитів здійснює аналіз та оцінку функціонування СУОП у військовій частині.

За необхідності командир (керівник) призначає додаткові заходи для покращення функціонування СУОП.

Коригувальні дії та повторний аудит

Коригувальні заходи, призначені керівником підрозділу, який перевіряється, та аудитором, здійснюються у підрозділах в межах встановленого терміну.

Аудитор, який проводив перевірку, бере участь в оцінці результатів коригувальних дій.

Якщо в ході аудиту були виявлені суттєві невідповідності, які вимагають внесення змін у процеси, документацію, структуру організації, то для перевірки ефективності коригувальних дій призначається **повторний** аудит, про що аудитор вказує у «Протоколі невідповідності» та у «Звіті про аудит».

Ефективність аудиту забезпечується:

достовірністю отриманої інформації та не застосуванням санкцій щодо порушників вимог безпеки;

гарантіями, що інформація буде доведена до працівників;

виконанням дій щодо усунення виявлених невідповідностей;

збереженням задокументованої інформації як свідчення виконання програми аудиту.

Моніторинг та оцінка показників.

Моніторинг здійснюють за допомогою спостереження за виконанням робіт та проведення опитування працівників, щоб виявити їхній рівень знань безпечного виконання робіт.

Аби досягти очікуваних результатів слід вести облік:

інцидентів та травм, пов'язаних з виробництвом;

навчання та перевірки знань з питань охорони праці;

матеріалів ідентифікації небезпечних та шкідливих виробничих чинників;

результатів аудиту охорони здоров'я і безпеки праці.

Отримати інформацію про стан охорони праці, виявити можливі відхилення від норм безпеки, а також перевірити виконання планів та управлінських рішень можна тільки на підставі регулярного та об'єктивного контролю з боку служби охорони праці, проведення розрахунку ефективності СУОП та виявлення наявних ризиків.

Тому контроль стану охорони праці є **найбільш відповідальною** та трудомісткою функцією процесу управління.

Важливо. Працівники служб охорони праці лише координують роботу, ведуть контроль за дотриманням норм і правил охорони праці. **Відповідальність за стан умов і безпеку праці в структурних підрозділах несуть їх керівники.**

Алгоритм виявлення, оцінки та зменшення ризиків виникнення небезпечних ситуацій та зразок заповнення **Карти ідентифікації небезпек та оцінки ризиків** відповідно до методики, викладеної в **Рекомендаціях** щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці, затверджених наказом Держгірпромнагляду від 22.02.2008 № 35 наведені в **Додатках 1, 2.**

Як визначити ефективність СУОП.

Щоб приблизно оцінити ефективність СУОП, можна використати кількісні показники інцидентів за базовий квартал порівняно з кількісними показниками інцидентів у наступному кварталі поточного року.

Розраховують ефективність за формулою:

$$E = n2/n1$$

де: E – ефективність СУОП;

n1 – кількість інцидентів за квартал поточного року. Ця цифра є базовою для подальших розрахунків ефективності СУОП;

n2 – кількість інцидентів за повний наступний квартал розрахункового періоду.

Тут за інциденти можуть прийматись не лише нещасні випадки на виробництві, але й аварії або небезпечні ситуації, які могли призвести до аварій та нещасних випадків.

Розраховує ефективність служба охорони праці.

СУОП вважають ефективною, якщо кількість інцидентів порівняно з базовою зменшується або залишається на тому ж рівні.

Крім того, ефективність СУОП можливо визначити за допомогою зменшення **показника частоти** нещасних випадків на 1000 осіб (**K_ч**) та зміни **показника тяжкості** нещасних випадків (**K_т**).

$$K_{\text{ч}} = (n/N) * 1000$$

де n – кількість нещасних випадків за певний період часу (квартал, рік);

N – середня кількість працівників за цей-же період часу.

$$K_{\text{т}} = t/n$$

де t – загальна кількість днів непрацездатності за розрахунковий період внаслідок нещасних випадків.

Висновок

Системи управління гігієною та безпекою праці, пожежною безпекою та інші повинні ґрунтуватися на **інтеграції в єдину систему управління безпекою життя та здоров'я** людей на виробництві та керуватися ризиками тільки тих небезпек, що призводять до втрат життя та здоров'я людей.

Проводити інтеграцію небезпек якості, енергозбереження тощо, які **не пов'язані** із втратами життя та здоров'я людей на виробництві **немає сенсу**, оскільки ці небезпеки **не повинні мати пріоритетів** порівняно з небезпеками втрат життя та здоров'я людей на виробництві.

6. ВІДПОВІДАЄМО НА ЗАПИТАННЯ

Якими нормативними документами керуватися при видачі працівникам засобів індивідуального захисту (ЗІЗ), не передбачених в нормах безоплатної видачі?

За колективним договором роботодавець може додатково, понад встановлені норми, видавати працівнику певні ЗІЗ, якщо його фактичні умови праці вимагають їх застосування. На це вказує стаття 8 Закону про охорону праці.

Загальні вимоги до ЗІЗ, порядок їх оцінки й обрання в кожному конкретному випадку визначають Мінімальні вимоги безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці, затверджені наказом Мінсоцполітики від 29.11.2018 № 1804 (НПАОП 0.00-7.17-18).

Якщо є дозвіл на застосування машин, механізмів й устаткування підвищеної небезпеки, чи потрібно подавати декларацію?

Додаток 2 до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою КМУ від 26.10.2011 № 1107 (далі – Порядок № 1107), містить 18 найменувань видів робіт підвищеної небезпеки, на виконання яких необхідно отримувати дозвіл від Держпраці.

Додаток 6 до Порядку № 1107 передбачає 19 найменувань видів робіт підвищеної небезпеки, на виконання яких необхідно отримувати декларацію відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з охорони праці.

Декларація – документ, яким суб'єкт господарювання повідомляє адміністратору або представнику відповідного дозвільного органу про відповідність своєї матеріально-технічної бази вимогам законодавства. У такий спосіб суб'єкт господарювання набуває права провадити господарську діяльність без документа дозвільного характеру.

Працівник працює на основній посаді, але періодично його залучають до іншої роботи. Чи потрібно йому знову проводити інструктажі?

Якщо працівника залучають до нової для нього роботи, проведіть йому первинний інструктаж з охорони праці на робочому місці.

Позаплановий інструктаж проведіть працівнику при перерві в роботі понад:

30 календарних днів – для робіт підвищеної небезпеки;

60 днів – для решти робіт.

Підстава – пункт 6.6 типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15 (НПАОП 0.00-4.12-05).

Чи належить підйомник електромеханічний для підймання автотранспорту вантажопідймальністю 3 т до обладнання підвищеної небезпеки, зазначеного у Порядку, затвердженому постановою КМУ від 26.10.2011 № 1107?

Ні, не належить.

Вимоги до підйомників визначає глава 2 розділу VII Правил охорони праці на автомобільному транспорті, затверджених наказом МНС від 09.07.2012 № 964 (НПАОП 0.00-1.62-12).

Такі підйомники підлягають технічним оглядам відповідно до Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою КМУ від 26.05.2004 № 687.

НПАОП 0.00-1.62-12 не містить вимог щодо необхідності отримувати документ дозвільного або декларативного характеру на експлуатацію підйомників.

Підйомники для обслуговування транспортних засобів входять до Переліку типів машин, до яких застосовується процедура оцінки відповідності машини вимогам Технічного регламенту безпеки машин, затвердженого постановою КМУ від 30.01.2013 № 62. На це вказує пункт 16 додатка 9 до цього Технічного регламенту. Додаткові суттєві вимоги щодо запобігання специфічним небезпекам, які виникають під час піднімальних робіт, визначає додаток 4.

Яка різниця між газополум'яними та вогневими роботами?

Вогневі роботи – виробничі операції, пов'язані з застосуванням відкритого вогню, іскроутворенням та нагріванням до температур, які можуть спричинити загорання матеріалів та конструкцій. Це, зокрема, електро- та газозварювання, бензогазорізка, роботи з використанням паяльних ламп, переносних горнів, розігрів бітумів, смол тощо. На це вказує пункт 1.5 Інструкції з організації безпечного ведення вогневих робіт на вибухопожежонебезпечних та вибухонебезпечних об'єктах затвердженої наказом Мінпраці від 05.06.2001 № 255 (НПАОП 0.00-5.12-01).

Газополум'яні роботи є частковим випадком вогневих робіт. Вони передбачають теплове оброблення матеріалів полум'ям горючих газів за допомогою спеціальних газових пальників.

Газополум'яні роботи входять до Переліку видів робіт підвищеної небезпеки, на які необхідно отримувати дозвіл від Держпраці. Про це вказує пункт 17 додатка 2 до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою КМУ від 26.10.2011 № 1107.

Слід зазначити, що електрозварювальні роботи не можуть бути газополум'яними роботами.

У пральні працівники використовують звичайні побутові пральні машини та сушильний барабан. Чи необхідно проводити атестацію робочих місць?

Так, атестацію робочих місць проводять, якщо професії зайнятих працівників передбачені позицією 176 розділу XXXIII «Загальні професії в усіх галузях господарства» Списку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість працівників на роботах в яких дає право на щорічну додаткову відпустку, затвердженого постановою КМУ від 17.11.197 № 1290.

Право на таку відпустку підтверджують (або не підтверджують) за результатами атестації робочих місць за умовами праці.

Чи правомірно на підприємстві, де працюють понад 50 працівників, при створенні служби охорони праці укладати цивільно-правовий договір із інженером з охорони праці?

Ні, неправомірно. Якщо створюєте службу охорони праці, укладіть з інженером з охорони праці трудовий договір. Чому так?

Єдиний порядок організації охорони праці в Україні встановлює Закон про охорону праці, в якому визначено залежність від кількості працівників:

50 і більше – маєте створити службу охорони праці (ч.1 ст. 15 Закону);

20-49 – можете укласти з працівником трудовий договір за сумісництвом. Обов'язкова умова – такий працівник повинен мати відповідну підготовку (ч. 2 ст. 15 Закону);

До 20 – можете залучити стороннього спеціаліста на договірних засадах, який має відповідну підготовку та виконуватиме функції служби охорони праці (ч. 3 ст. 15 Закону).

Тобто укласти договір цивільно-правового характеру (ЦПХ), щоб виконувати функції служби охорони праці, можливо за таких умов:

На підприємстві працює менше 20 працівників;

На підприємстві не створювали службу охорони праці;

Для виконання функції служби охорони праці залучили стороннього спеціаліста.

Наказ чи положення про створення служби охорони праці **разом** із договором ЦПХ про виконання функцій охорони праці – підстава для інспектора праці вказати на порушення – **незадекларована праця в частині підміни трудових відносин цивільними**. Штраф за порушення – 30 мінімальних заробітних плат (ст. 265 Кодексу законів про працю України).

7. ПРИМІТКИ

Листування з питань охорони праці здійснюється через Департамент інформаційно-організаційної роботи та контролю Міністерства оборони України за допомогою захищеної системи електронного документообігу Міністерства оборони України.

Для обговорення професійних питань з організації практичної діяльності у сфері охорони праці в органах військового управління МОУ та ЗСУ:

контактні телефони: АТС-2: **239-09**;

МАТС: **(044) 454-44-09**;

електронні адреси: **SOP@dod.ua** у мережі АСУ “Дніпро” та **imv2014@mil.gov.ua** у мережі “Інтернет”.

Алгоритм виявлення, оцінки та зменшення ризиків виникнення небезпечних ситуацій

Простим та ефективним алгоритмом виявлення, оцінки й зниження ризиків виникнення небезпечних ситуацій на виробництві є визначення **базового ризику**, тобто ризику, за якого **ігнорується наявне управління ризиками** (відповідно до Рекомендацій щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці, затверджених наказом Держгірпромнагляду від 22.02.2008 № 35).

Ступінь ризику виникнення небезпечних ситуацій (**P**) визначається за формулою:

$$P=B*T*П,$$

де:

B – ймовірність виникнення небезпечної події;

T – важкість та можливі наслідки небезпечної події;

П – імовірність наразитися на небезпеку.

Умовну ймовірність виникнення небезпечної події в числовому відтворенні (від 1 до 5 балів) **визначає група призначених фахівців** за допомогою експертної оцінки за таблицею 1.

Важкість та можливі наслідки небезпечної події у числовому відтворенні (від 1 до 5 балів) визначають за таблицею 2.

Імовірність наразитися на небезпеку оцінюють від 1 до 3 балів за таблицею 3.

Ймовірність виникнення небезпечної події (B)

Таблиця 1

Імовірність	Коментарі
5 – майже напевно	Подія, що спостерігається регулярно Подія, що трапляється в більшості випадків
4 – досить імовірно	Подія, що спостерігається періодично
3 – імовірно	Подія, що трапляється інколи
2 – малоймовірно	Подія, що спостерігається рідко
1 – майже неймовірно	Подія, що трапляється лише за виняткового збігу обставин

Тяжкість та ймовірні наслідки небезпечної події

Таблиця 2

Тяжкість небезпечної події (Т)		Ймовірні наслідки
5 - катастрофічна	Груповий нещасний випадок (постраждало 2 і більше осіб; Нещасний випадок із смертельним наслідком, тяжка аварія, пожежа	Розслідування державними органами влади. Кримінальна відповідальність, штрафні санкції України. Зупинка робіт. Анулювання документів ліцензійного, дозвільного або декларативного характеру.
4 - суттєва	Нещасний випадок з тяжкою травмою (тимчасова непрацездатність понад 60 днів). Профзахворювання. Інцидент, загоряння.	Розслідування державними органами влади. Кримінальна відповідальність, штрафні санкції згідно з КпАП. Можлива призупинка робіт.
3 - незначна	Травми, що призвели до тяжких наслідків (з тимчасовою втратою працездатності менше 60 днів). Інцидент, загоряння.	Розслідування державними органами влади або комісією підприємства. Дисциплінарна або адміністративна відповідальність керівника робіт. Штрафні санкції згідно з КпАП. Можлива призупинка робіт.
2 - мінімальна	Нещасний випадок з легкою травмою, без втрати працездатності, потреба в стаціонарній медичній допомозі, надання легшої роботи. Інцидент, загоряння.	Розслідування комісією підприємства, створеною наказом по ЗО, адміністративна або дисциплінарна відповідальність.
1 - несуттєва	Травмування без втрати працездатності, достатньо домедичної допомоги в межах закладу.	Роз'яснювальна робота, запобіжні заходи.

Ймовірність наразитися на небезпеку (П)

Таблиця 3

Числове значення	Характеристика
3	Постійна ймовірність наразитися на небезпеку (щоденна, щозмінна)
2	Рідка ймовірність наразитися на небезпеку (один раз на місяць)
1	Мінімальна (один чи декілька разів на рік)

План заходів для зниження ризику

Таблиця 4

Ступінь ризику	Коментарі
Екстремальний (55-75)	Потребує невідкладних дій керівників вищої ланки із обов'язковим складанням плану заходів та призначенням відповідальних осіб. За необхідності - зупинка ведення робіт.
Високий (25-54)	Потребує уваги вищого керівництва. Терміново поінформувати працівників та їх безпосередніх керівників, керівника відповідного підрозділу та начальника служби охорони праці. Вжити заходів щодо забезпечення безпеки працівників.
Середній (10-24)	Проінформувати працівників та безпосередніх керівників, керівника відповідного підрозділу та начальника служби охорони праці. Вжити заходи щодо зменшення ризику.
Низький (1-9)	Здійснюється управління шляхом виконання існуючих процедур. Зазвичай не потребує додаткових ресурсів. Проінформувати керівника підрозділу та начальника служби охорони праці після закінчення робіт щодо визначення ступеня ризику.

За результатами визначення ступеня базового ризику, який може становити від 1 до 75 балів, розробляється план заходів, спрямованих на зниження ризику. План заходів потребує урахування коментарів, наведених у таблиці 4.

На основі проведених розрахунків визначають об'єкт або місце ймовірного виникнення нестандартної ситуації та розробляють відповідні заходи щодо усунення ймовірних шкідливих факторів. Після впровадження запланованих заходів оцінюють залишковий ризик, під яким розуміють ступінь ризику ситуації, що є під контролем, та визначають, чи став він припустимим, тобто чи досягнуто завдяки впровадженню заходів очікуваного ефекту.

Карта ідентифікації небезпек та оцінки ризиків

Реєстровий номер карти: № ____

(підрозділ)

(посада, фах, вид робіт)

№ з/п	Сценарій			Визначення початкового рівня ризику			Ставлення до рівня ризиків	Запобіжні дії (заходи для зниження ризиків)	Розрахунковий рівень ризику (з урахуванням упроваджених запобіжних заходів)			Ставлення до рівня залишкового ризику (прийнятний чи ні)	Заходи щодо перевірки та контролю небезпек
	Небезпека (небезпечна ситуація, причина)	Небезпечна подія	Наслідок	T	В*П	P			T	В*П	P		
				Тяжкість наслідків	Імовірність	Рівень ризику			Тяжкість наслідків	Імовірність	Рівень ризику		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Пересування територією будівельного майданчика	Падіння	1. Вивихи, забиті місця, розтягнення зв'язок, набряк м'яких частин тіла. 2. Закриті або відкриті переломи.	3	12	36	Неприйнятний	1. Проведення інструктажів 2. Проведення необхідної освітленості 3. Підтримання шляхів пересування в належному стані 4. Надання домедичної допомоги в разі виникнення інциденту, виклик швидкої медичної допомоги та доправлення потерпілого до медичного закладу	1 1 1 1	6 4 4 6	6 4 4 6	Прийнятний з перевіркою Прийнятний з перевіркою Прийнятний з перевіркою Прийнятний з перевіркою	Перевірка засвоєння вимог інструктажу Перевірка забезпечення необхідної освітленості Перевірка належного стану шляхів пересування Перевірка знань з надання домедичної допомоги потерпілому в інциденті
2	Виконання робіт на висоті (використання драбин, підйомальних механізмів)	Падіння з висоти	1. Вивихи, забиті місця, розтягнення зв'язок, набряки м'яких частин тіла. 2. Закриті або відкриті переломи кісток. 3. Черепно-мозкові травми. 4. Ушкодження спинного мозку. 5. Проникні поранення та/або розрив внутрішніх органів.	4	8	32	Неприйнятний	1. Проведення попередніх (періодичних) медичних оглядів працівників. 2. Вивчення інструкцій з охорони праці. 3. Проведення спеціального навчання з охорони праці під час виконання робіт на висоті. 4. Проведення стажування на робочому місці. 5. Перевірка знань	2 2 1 1 1	4 4 4 4 4	8 8 4 4 4	Прийнятний з перевіркою Прийнятний з перевіркою Прийнятний з перевіркою Прийнятний з перевіркою Прийнятний з	Перевірка проходження медогляду Перевірка знань Перевірка знань та наявності допуску для виконання робіт на висоті Перевірка наявності розпорядження Перевірка знань

			6. Ушкодження кровоносних судин (кровотечі: зовнішні, внутрішні). 7. Шок будь-якого ступеня тяжкості. 8. Непритомність (утрата свідомості). 9. Зупинка серцебиття, дихання. 10. Кома. 11. Смерть потерпілого.				працівників з питань охорони праці.				перевіркою	комісією
							6. Оформлення допуску до самостійної роботи.	1	4	4	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності наказу, розпорядження
							7. Проведення інструктажів	2	4	8	Прийнятний з перевіркою	Перевірка засвоєння вимог інструктажу
							8. Призначення працівників, відповідальних за безпечне проведення робіт.	1	6	6	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності наказу
							9. Призначення працівників, відповідальних за утримання у справному стані підйомників.	1	6	6	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності наказу
							10. Видача наряду- допуску на безпечне виконання робіт	1	4	4	Прийнятний з перевіркою	1.Фіксація в журналі видачі нарядів. 2.Зберігання протягом 30 діб після завершення робіт. 3.Перевірка на відповідність Правилам.
							11. Виконання робіт із застосуванням вантажопідіймальних машин і механізмів проводити згідно з проектом проведення робіт (ППР)	1	4	4	Прийнятний з перевіркою	Перевірка перед виконанням робіт
							12. Дотримання найменших допустимих відстаней від основи укоосу канави до	1	6	6	Прийнятний з перевіркою	Контроль під час виконання робіт

							найближчих опор підйомника та найменших допустимих відстаней від стріл до частин електрообладнання, які перебувають під напругою.					
							13. Заземлення вантажопідіймальних машин та механізмів на пневмоходу на контур заземлення підстанції	1	6	6	Прийнятний з перевіркою	Перевірка до виконання робіт
							14. Припинення виконання робіт у разі наближення грози, якщо швидкість вітру становить 10 м/с і більше, у разі ожеледиці, якщо температура повітря становить +35 С або є нижчою ніж -20 С, у разі недостатнього освітлення	1	4	4	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань Правил
							15. Використання запобіжних засобів: – захисної каски; – запобіжного паса; – огороження робочої зони; – заборонних та вказівних плакатів безпеки.	1	4	4	Прийнятний з перевіркою	Перевірка до початку робіт
							16. Застосування відповідного спецодягу та спецвзуття.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка на відповідність чинним нормам щодо забезпечення ЗІЗ

3	Виконання робіт на діючому електроустановці	1. Ураження електричним струмом у разі наближення на недопустиму відстань до струповидних частин, що перебувають під напругою. 2. Підвищений рівень шуму частотою 1000 Гц.	1. Електротермічні (термічні) ураження (опіки) шкіри та структур тіла. 2. Ушкодження нервової системи з функціональними порушеннями. 3. Погіршення слугу. 4. Непритомність (утрата свідомості). 5. Зупинка серцебиття, дихання. 6. Кома. 7. Смерть потерпілого	5	9	45	Неприйнятний	1. Проведення попередніх (періодичних) медичних оглядів працівників. 2. Вивчення інструкцій з охорони праці, технології робіт. 3. Проведення спеціального навчання з охорони праці. 4. Проведення стажування на робочому місці. 5. Перевірка знань працівників з питань охорони праці, пожежної безпеки та технічної експлуатації. 6. Оформлення допуску до самостійної роботи. 7. Проведення інструктажів. 8. Призначення працівників, відповідальних за безпечне виконання робіт в електроустановках та на висоті. 9. Видача наряду-допуску на безпечне виконання робіт.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності картки медогляду
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань та допуску на виконання робіт з підвищеною небезпекою
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності наказу або розпорядження
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань комісією
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності наказу або розпорядження
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка засвоєння вимог інструктажу
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності наказу
									2	6	12	Прийнятний з перевіркою	1. Фіксація в журналі видачі нарядів. 2. Зберігання протягом 30 діб після

													завершення робіт. 3.Перевірка на відповідність вимогам правил
								10. Видача дозволу на підготовку робочого місця та на допуск.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Фіксація в оперативному журналі
								11. Підготовка робочого місця (проведення необхідних вимкнень та заземлень електрообладнання, встановлення огорож і плакатів безпеки) та допуск до роботи.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка повноти виконання заходів, зазначених у наряді-допуску
								12. Нагляд під час виконання робіт.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Контроль під час виконання робіт
								13. Оформлення перерв у роботі та її закінчення.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Контроль під час виконання робіт
								14. Дотримання безпечних відстаней до струмовідних частин.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Контроль під час виконання робіт
								15. Застосування справних та випробуваних засобів індивідуального та колективного захисту: – захисних касок; – показників напруги; – оперативних штанг; – діелектричних рукавичок і ботів; – діелектричних килимів; – інструменту з ізольованими ручками; – захисних окулярів;	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	1.Перевірка справності. 2.Перевірка наявності клейма про проходження випробувань та іспитів

								– протишумових навушників; – переносних заземлень; – переносних огорож; – плакатів з електробезпеки; – екранувальних костюмів чи огорож.					
								16. Застосування відповідного спецодягу та спецвзуття.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка на відповідність чинним нормам щодо забезпечення ЗІЗ
								17. Припинення виконання робіт: – у разі наближення грози; – якщо швидкість вітру 10 м/с і більше; – під час ожеледиці; – якщо температура повітря перевищує +35 С; – у разі недостатнього освітлення.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань Правил
								18. Надання першої медичної допомоги в разі виникнення інциденту, виклик швидкої медичної допомоги та доправлення потерпілого до медичного закладу.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань з надання домедичної допомоги потерпілому в інциденті

4	Виконання робіт у літній період	Підвищена температура навколишнього середовища (крім пожежі)	1. Тепловий (сонячний) удар. 2. Гостра серцева або судинна недостатність, ниркова або печінкова недостатність, дихальна недостатність. 3. Непритомність (утрата свідомості). 4. Зупинка серцебиття, дихання. 5. Кома. 6. Смерть потерпілого.	5	8	40	Неприйнятний	1. Обмеження часу перебування під впливом високих температур.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
								2. Запровадження відповідного питного режиму	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
								3. Зменшення інтенсивності праці.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
								4. Запровадження короткочасних перерв у роботі з перебуванням працівників у затінку або у прохолодному місці.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
								5. Застосування справних засобів індивідуального захисту (захисна каска).	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
								6. Застосування відповідного спецодягу та спецвзуття.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка на відповідність чинним нормам щодо забезпечення ЗІЗ
								7. Припинення виконання робіт, якщо температура повітря становить понад +35 С.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
								8. Надання домедичної допомоги в разі погіршення стану здоров'я з ознаками теплового (сонячного) удару. Доправлення потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань з надання домедичної допомоги потерпілому в інциденті

5	Виконання робіт у зимовий період	Низька температура навколишнього середовища (обмороження)	1. Ураження від охолодження (обмороження кінцівок). 2. Захворювання через надмірне переохолодження. 3. Непритомність (утрата свідомості). 4. Зупинка серцебиття, дихання. 5. Кома. 6. Смерть потерпілого.	5	8	40	Неприйнятний	1. Обмеження часу перебування під впливом низьких температур.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
			2. Запровадження короточасних перерв у роботі з перебуванням працівників у теплому місці.	2	6	12		Прийнятний без перевірки					
			3. Застосування відповідного спецодягу та спецвзуття.	2	6	12		Прийнятний з перевіркою	Перевірка на відповідність чинним нормам щодо забезпечення ЗІЗ				
			4. Припинення виконання робіт, якщо температура повітря є нижчою за –20 С.	2	6	12		Прийнятний без перевірки					
			5. Надання домедичної допомоги в разі погіршення стану здоров'я з ознаками переохолодження або обмороження.	2	6	12		Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань з надання домедичної допомоги потерпілому в інциденті				
			6. Доправлення потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги.	2	6	12		Прийнятний без перевірки					
			6	несприятливих погодних умовах (штормовий вітер, предмети). 2. Ураження блискавкою. 3. Падіння під час	1. Забиті місця, розтягнення зв'язок, набряк м'яких частин тіла. 2. Закриті або відкриті переломи кісток. 3. Черепно-мозкові травми.	5		6	30	Неприйнятний	1. Припинення виконання робіт у разі наближення грози, виведення персоналу в безпечне місце.	2	6
2. Припинення виконання робіт та евакуація персоналу в безпечне місце у разі	2	6					12				Прийнятний без перевірки		

			4. Проникні поранення. 5. Електро-термічні (термічні) ураження (опіки) шкіри та структур тіла. 6. Ушкодження кровоносних судин (кровотечі: зовнішні, внутрішні). 7. Непритомність (утрата свідомості). 8. Кома. 9. Смерть потерпілого					отримання штормового попередження.					
								3. Утримання території в належному стані взимку: -очищення від снігу проходів до місця проведення робіт; -посипання шляхів проходу піском або сіллю.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
								4. Надання домедичної допомоги в разі виникнення інциденту.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка знань з надання домедичної допомоги потерпілому в інциденті
								5. Доправлення потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
7	Умови праці	(перенесення вантажів). 2. Напруженість	1. Розтягнення м'язів. 2. Загальна втома. 3. Нервово виснаження.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	1. Використання засобів малої механізації.	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
								2. Контроль граничних мас підймання вантажів	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
								3. Збільшення часу відпочинку в перервах між роботою.	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
8	перевезення робітників на великі відстані до місця	Виникнення дорожньо-транспортної пригоди	1. Вивихи, забиті місця, розтягнення зв'язок. 2. Закриті або відкриті переломи кісток. 3. Черепно-мозкові травми. 4. Ушкодження	4	8	32	Неприйнятний	1. Проведення попередніх (періодичних) медичних оглядів водіїв.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка наявності картки медогляду
								2. Проведення передрейсових (післярейсових) медичних оглядів водіїв.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	Перевірка стану здоров'я
								3. Вивчення інструкцій з	2	6	12	Прийнятний з	Перевірка знань

			спинного мозку. 5. Проникні поранення та/або розрив внутрішніх органів. 6. Ушкодження кровоносних судин (кровотечі: зовнішні, внутрішні). 7. Ушкодження внутрішніх органів. 8. Непритомність (утрата свідомості).				охорони праці для водіїв транспортних засобів.				перевіркою	
							4. Проведення інструктажів.	2	6	12	Прийнятний перевіркою	3 Перевірка засвоєння вимог інструктажу
							5. Призначення осіб, відповідальних за випуск автомобіля на лінію.	2	6	12	Прийнятний перевіркою	3 Перевірка наявності наказу
							6. Дотримання правил дорожнього руху.	2	6	12	Прийнятний перевіркою	3 Перевірка наявності адмінпротоколів про порушення правил дорожнього руху
							7. Використання запобіжних засобів безпеки: – ременів безпеки; – сигнальних жилетів; – знаків аварійної зупинки.	2	6	12	Прийнятний перевіркою	3 Перевірка наявності та справності
							8. Забезпечення автотransпортних засобів автоаптечками.	2	6	12	Прийнятний перевіркою	3 Перевірка наявності та забезпечення медикаментами згідно з переліком
							9. Надання домедичної допомоги в разі виникнення інциденту.	2	6	12	Прийнятний перевіркою	3 1.Перевірка знань з надання домедичної допомоги потерпілому в інциденті. 2.Проходження водіями навчання з надання
							10. Доправлення потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги	1	6	6	Прийнятний перевіркою	3

9	Дорога на роботу та з роботи	1.ДТП у громадському транспорті. 2.Наїзд на пішохода	1. Вивихи, забиті місця, розтягнення зв'язок. 2. Закриті або відкриті переломи кісток. 3.Черепно-мозкові травми. 4. Ушкодження спинного мозку. 5. Проникні поранення та/або розрив внутрішніх органів. 6. Ушкодження внутрішніх органів. 7. Непритомність (утрата свідомості). 8. Шок будь-якого ступеня тяжкості. 9. Кома 10. Смерть потерпілого	5	9	45	неприйнятний	1. Проведення співбесід про особисту обережність під час пересування.	1	6	6	Прийнятний без перевірки		
			2. Вивішування на стендах листівок (пам'яток, плакатів) з інформацією про випадки, які сталися.	1	6	6		Прийнятний без перевірки						
			3. Дотримання правил користування громадським транспортом.	1	4	4		Прийнятний без перевірки						
			4. Дотримання правил дорожнього руху.	1	4	4		Прийнятний без перевірки						
			5. Надання домедичної допомоги в разі виникнення інциденту	1	4	4		Прийнятний без перевірки						
			6. Доправлення потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги.	1	4	4		Прийнятний без перевірки						
10	Надзвичайна ситуація	Пожежа	1. Термічні ураження (опіки) шкіри та структур тіла різного ступеня тяжкості. 2. Ураження органів дихання з функціональними порушеннями. 3. Отруєння продуктами горіння. 4. Непритомність	5	6	30	неприйнятний	1. Проведення навчання з протипожежної безпеки.	2	6	12	Прийнятний перевіркою	3	Перевірка знань
			2. Проведення інструктажів з протипожежної безпеки.	2	6	12		Прийнятний перевіркою	3	Перевірка засвоєних знань				
			3. Проведення тренувань з евакуації працівників з приміщень.	2	6	12		Прийнятний перевіркою	3	Перевірка необхідних навичок				
			4. Наявність планів евакуації працівників у разі виникнення пожежі.	2	6	12		Прийнятний перевіркою	3	Перевірка наявності планів				
			5. Надання домедичної допомоги в разі	2	6	12		Прийнятний перевіркою	3	Перевірка знань з надання домедичної				

			унаслідок задухи (утрата свідомості). 5.Зупинка серцебиття, дихання. 6.Кома. 7.Смерть потерпілого.					виникнення інциденту.					допомоги потерпілому в інциденті
								6.Доправлення потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги.	2	6	12	Прийнятний без перевірки	
11	Побутові умови	1.Конфлікти в сім'ї. 2.Конфлікти зі сторонніми особами	1. Травма. 2. Стрес. 3. Шок. 4. Стан афекту. 5. Суїцид.	5	3	15	Прийнятний з перевіркою	1. Проведення співбесід.	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
								2. Проходження обстеження у психолога.	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
								3. Доправлення потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги.	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
12	Напружена ситуація в колективі	1.Конфлікти в службі (відділі). 2.Конфлікт працівника з керівником	1. Надмірна психологічна напруженість. 2. Стрес. 3. Шок. 4. Стан афекту. 5. Суїцид/ доведення до суїциду	5	8	40	Неприйнятний	1. Проведення співбесід.	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
								2. Проходження обстеження у психолога.	1	4	4	Прийнятний без перевірки	
								3. Проведення обстеження стану психологічного клімату в колективі відповідними фахівцями сторонньої ліцензованої організації.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	3 Перевірка наявності ліцензії. Контроль за виконанням запропонованих заходів
								4. Розгляд конфліктних питань за участю уповноваженого представника трудового колективу (або в комісії трудових спорів).	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	3 Наявність протоколу або акту
								5. Розгляд конфліктних питань в суді.	2	6	12	Прийнятний з перевіркою	3 Виконання судового рішення
								6. Доправлення	1	6	6	Прийнятний	

								потерпілого до медичного закладу або виклик швидкої медичної допомоги.				без перевірки	
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---------------	--

Керівник підрозділу _____
Інженер з охорони праці _____